

GAZETĂ TRANSILVANIEI.

Gazetă ese de 2 ori: Mercurea și Dumineca, șîi, cîndu concedu ajutoriale. — Pretiul: pe 1 anu 10 fl., pe $\frac{1}{4}$ 3 fl. v. a. Tiere este 12 fl. v. a. pe una anu său $2\frac{1}{3}$ galbini mon. sunătoria.

Anul XXXIII.

Se prenumera la postele c. r., și pe la DD. corespondenți. — Pentru serie 6 cr. Taxa timbrala a 30 cr. de fiacare publicare.

Nr. 77.

Brasovu 15/3 Octobre

1870.

MONARCHIA AUSTRO-UNGARICA.
Transilvania.

Din campulu resbelului.

Decursulu lucrurilor in Francia presupune, ca regimul republican a venit la convictiunea, cumca ei va succede fara indoiela a da pe dusmanu afara din Francia. Asta se vede si din mesură regimului provizoriu din Paris, care prin decretu din 1 Oct., subscrisu de intregul regim, a casatu ordinatiunea delegatiunei din Tours din 29 Sept., care escrisese alegerile pentru chiamarea constituantei pe 16 Oct. si nimicesce toate respectivele acte, determinandu, ca se se amană alegerile generali, pana candu se voru pute face in tota estinderea republicei, adica pana candu se va alunga dusmanul din tiéra. Aceasta incredere o justifica si scularea masselor si multimea armelor, ce se spedara si pana acum numai din Anglia dela 30 Sept. incóce pe tota diu'a cate 100 mii, dupa cum impută solulu prusescu ministrului Gladstone, o justifica curagiul, cu care chiaru si prefectii departementelor se arunca in lupta in fruntea masselor in contra inimicului, cum facă prefectul dela St. Quentin, care respingandu pe inimicu va ocupa o pagina ilustra in istoria acestui resbel.

Din Francia de sudu din Italia si Ispania, unde se organiză legiōne de voluntari pentru Francia, curgu mereu sub standartul lui Garibaldi voluntari la Tours. Massale voru neodihni pe dusmanu dela spate, care inse ia positiuni mai concentrate.

Prusianii au inceputu a bombardata asupra Parisului dupa scirile sosite in Mainz din 12 Octobre. Unu curiru alu diurnalului „Constitutionel“, care trecu prin liniele inimicului, aduse in 12 Oct. reportu la Tours. cumca intre fortulu Mont-Valerien si intre St. Cloud s'a intemplat o batalia aspra in 7 Oct., in care prusianii fura deplinu batuti si parasinu-si positiunile s'au retrasu la Versailles.

Langa Versailles o lupta infriosciata a casinu-natu prusianilor perde considerabile si trei dintre regimetele loru de cavaleria au fostu nimicite. Se dice, ca francesii au reluatu Versailles si prusianii ar' fi parasit si Fontainebleau. Perderile germane in aceste dile din urma se sotocescu de 10 mii omeni, 10 tunuri si 2 mitraleze.

Scirile germane oficiale dela Versailles 11 Oct., cuprindu, cumca armata francesa dela Loire, dupa o lupta inversiunata de 9 ore, a fostu respinsa spre Orleans, care fu espugnatu de germani, cari prinsere mai multe mii francesi, er' ca perderile germanilor au fostu in proportiune mai pucine, nu se pune inse dat'a batalii. „Monitorul“ inse spune, ca unu corpu sub comand'a gen. Tann din armat'a principelui regale „a invinsu in 10 o parte din armat'a de Loire luandu 1000 prinsi si 3 tunuri.“

Tours 11 Oct. La 10 Oct. la $9\frac{1}{2}$ ore diminet'a, Artenay, unde se află o brigada si cativa venatori, a fostu atacatu de fortia considerabile a inimicului. Gen. Reyen a venit in ajutoriu brigadei cu 5 regimete si cu o bateria. Trupele francese dupa o resistintă ce a durat pana la $2\frac{1}{2}$ ore fura respinse in dreptulu unei paduri.

In septeman'a trecuta in Pierrefitte intre Montmorency si St. Denis, fiindu nesce soldati francesi atacati de prusiani, indata primira ordine se se re-

traga si intrandu prusianii pe inaltimile carierei, acestea cu o detunatiune formidabila, fiindu minate, sarira in aeru si sventurara mii de soldati prusiani. Asta scire o publica diuariulu „Le Vexin“ dupa reportulu unui curieru.

Dela Metiu se scrie, ca Bazaine ataca mereu pe germani in mai multe directiuni si le-au luat provisiuni, mai multe dieci de boi, una data 40.

Localitatea Albis, fiinduca liberii tragatori de acolo atacara pe prusiani, fu prefacuta in cenusia. Astfelui nimicesce dusmanulu toate localitatatile si le da pradii indata ce se arata vreo resistintă din ele.

Dlu Lutz de Rhone, delegatulu guvernului aperarei nationale din Paris, trecundu in balonu in 25 Sept. din Paris cu vreo cativa saci de scriitori, scobori cu greu mare aproape de Vernoiller, dupa ce descarcase sacii pentru impucinarea greutatii, cari inse cadiura in manile tieranilor si nu se perdū nimicu. Elu enara, ca gardii mobili la St. Denis, la Villejuif si la Meudon s'au purtat că soldati adeverati republicani, ca au luat dela inimicu 10 tunuri, 2 mitraleze si au adus in stare de neputintia de a se mai lupta vreo 12 mii germani, servinduse cu tunurile dela marina. Mai reportă, ca in Paris se formează companii de mitraliere si in fabricile de tutunu se face cate unu milionu si diumetate de cartusie pe dī si ca ministrul a pusu se se faca incercare cu pompele cu petroleu, cu cari se si află armate mai multe baricade in Parisu. —

Si mai. Tours 14 Oct. (ofic.). Sciri din Metiu: Esirea ultima a mar. **Bazaine** fu fatala pentru germani, pentruca i respinse din toate pusetiunile. **4** regim. cavaleria si **26** batalioane se prepadi. Inaintea fortului Belle Croix **13** regimete fura sdrobite. — „Cor. B.“

Rom'a. Bismarck imbiă unu locu de refugiu in Germania pentru Papa, alta intriga in contra italianilor.

Diu Felix Pyat, diuaristu francesu, publica manifestulu urmatoriu, pe care noi din lipsa spatiului numai in estrasu lu reproducem. Elu suna:

Catra fratii nostri de ras'a latina.

Fratilor din Italia si Ispania! Ras'a, limb'a, dreptulu, tote ni suntu comune, pana la sōrte. — Se ne sculamu! se ne ajutamu! Cestiune de vietia, de mōrte, pentru toti: uninea său perirea! Ora e suprema. Astadi ornic odata, italienilor, spaniolilor si francilor, ce suntemu noi in lume? Ras'a sentimentului, ras'a sociala, principiulu de egalitate de unitatea omeneșca, colectivismulu in sensulu seu generalu si generosu, democratia.

Ce suntu ceialalti, acestei prusieni? Ras'a egoista, ras'a calculului, principiulu de individualitate, de feudalitate, protestantismulu in sensulu seu partialu si particulariu, aristocrati'a.

Privilegiu său dreptu!

Resbelu santu! Lumea va fi ea a poporului său a principilor? Scopulu e unu resbelu cruciatu. Nu e vorba de unu dieu mortu, e vorba de mentuirea genului omenescu.

Dusmanulu Fraciei e alu vostru. Cine ne ataca pre noi, ve amenintia pre voi! Déca cade Francia, se clatina Ispania si Italia. Prusi'a vre se ne sterga de pre facia pamentului. Aceasta nu e o invasiune a nordului, ea e unu torinte de barbari, unu opu de exterminatiune! Fratilor dela Magenta si Trafalgar, se ni ajutamu!

Fi-vomu noi ore espropriati din Europ'a omoriti cu totulu, desbinati că Polonia, in nimica?

Vedeti unde e ras'a nostra si dreptulu ei in ora acēst'a!

Noi amu perduto deja marea! Se mai perdemu si pamentulu! Venetia, Sevil'a si Marsel'a, suntu ruine! mai multu colonie! Italia nu e un'a! Ispania e pucina! Francia nu mai e! Dora nu vomu se perdemu chiaru si patri'a, pamentulu, binele natalu, dreptulu de a trai, de a fi sub sōre?

Pangermanismulu vre se nimicesca latinismulu! Elu domnesce deja preste franci la Jersey, preste ispanioli la Gibraltar, preste romani la Bucuresci. Elu stapania tota Italia, elu mergea se stapanescă si Ispania. Elu ocupa Francia si principii sei domnescu pretotindenea.

Belgia are de rege unu nemtiu; Olandia, unu nemtiu; Rusia, unu cearu de nemtiu; Anglia asemenea, are o regina germana. Ispania a fostu se aiba unu Hohenzollern. Cine scie, déca nu va ave Francia. Se inveriamu nemiesce său se impuscamu pre navalitoru!

Vedeti numerulu loru, poterea loru, scopulu loru. Noi cademu, ei se inaltia. Noi cedemu, ei pretindu starea si avereua nostra. Trebuie se li lasam loru loculu, totu ce e scumpu omului, case, mormente, zidurile nostra, sōrtea nostra in ceriu si pre pamentu, dreptulu si patri'a nostra, scopulu nostru de umanitate, toate dogmele revolutiunilor, si ale civilisatiunei nostra!

Una pofta selbateca! Ei promitu Parisulu fomei pe patru dile.

Ei vinu cu unu pasu fatalu, cu o precisiune astronomica, flamendi, setosi, nesatiabili, aici că in totu loculu, in sudu că in nordu pretindendu Francia, Oceanulu, marea baltica, slavii si celtica, pre toti ii inghitu ei!

Insasi propria loru Germania, ea va fi Prussia. Partea va inghitte intregulu.

La noi nu mai e imperatulu! Dusmanulu seu, e astadi aliatulu seu! . . .

Acesta e ur'a republicei, revolutiunei, acestei revolutiuni, care l'a facut se fuga in 1848, — resbunarea e voi'a regilor că a lui Ddieu.

Se ni ajutamu! Aceasta e legea naturei. Francia, care a ajutat Italia contra Germaniei la Magenta, Grecie contra Turciei la Navarin, Belgiei contra olandilor la Anvers, si Americei contra Angliei la Boston, Francia, atatu de generosa facia de altii, in ora ce e tradata in ora de pericolu, striga catra aceia, pe cari ii a mentuitu ea: Ajutati-mi mie!

Fratilor, auditi strigatulu unui cetatiu francesu ce are onoreea de a fi unu cetatiu de Barcelon'a dela 68, unu cetatiu de Rom'a dela 49, care in 13 Iuniu si a jertfitu dreptulu patriei si a patimitu 20 de ani in ecisilu pentru a elupta dreptulu patriei, a patimitu 20 de ani ecisilu pentru a afirmă dreptulu patriei altor'a! Asculatati o voce amicabila, o voce omenescă! Aceasta nu e o pretensiune, o detorintă ce reclama ea; este interesulu, salutea ce proclama ea. E vorba de existinta tuturor'a!

Eu ve dicu: Aceasta e mōrtea unei rase, finea unei civilisatiuni, a nostra, morindu cu noi. Glorios'a civilisatiune a lui Galilei si Garibaldi, a lui Juarez si a lui Cervantes, a lui Voltaire si Danton, este astadi unu pietismu augustinu, unu cesarismu periculosu.

Sculative dara toti că leii! Timpulu a so-situ! Déca auditi, déca respondeti, déca republica nostra triumfa, triumfa ceea a vostre!

Ras'a latina e mentuita, democratia victorirosa, Europ'a republicana, lumea salvata, vietia pretotindenia! .

Déca nu, atunci toate suntu perdu-te! Aceasta e contra-revolutiune pretotindinea, abolitiunea, estirpatiunea anului 1789 si a principaloru sale: Libertatea, egalitatea, fratiitatea! Aceasta e restauratiunea universală; Italia disolvata, predată regi-

loru sei mici si duciloru mari ai sei: Ispania era si va avea o regina denaturata. De la Bourbonii reintro in Paris dupa prusii ingamfati, ei voru reintro pretotindinea, la Madridu ca la Neapole, si fara a socoti pre pap'a de Rom'a! Morteza pretotindinea. Vieta ori morte: alegeti! — „Alb.“

Brasovu 26 Septembre v.
Calcarea prescriptelor statutului organicu.

Congresulu nostru metropolitan este dinaintea usiei si credu, ca caus'a nostra scolaria locala inca va veni inaintea congresului, dupa cum a venit la anul 1868; inse de asta data caus'a acesta se va presenta intr'o editiune mai completata, dara apoi si mai deteriorata, ca-ci ea va pretinde dela congresulu nostru, ca congressulu se se abata dela principiul democratic si se creaza pentru Brasovu unu lucru strordinariu, care n'are nici o base in institutiunile nostre besericesci, nici in starea nostra sociala. Inainte de ce voiu arata ilegalitatatele comise cu ocasiunea alegerei directoriului, a 3 profesori si unu invetiatoriu la scolele confesionale romanesci din Brasovu, voiu se producu mai antaiu mai multe acte autentice, care voru lumina starea lucrului si voru arata, ca intr'adeveru s'au comisuri ilegalitati la seversirea atinsului actu de alegere. — Comuna besericăsca dela St. Nicolae si cu comun'a besericăsca din cetate dela St. Adormire s'au impreunat la anul 1851 si amendoue au diditu gimnasiulu nostru.

Representantiele, seu cum amu dice astazi, comitetele parochiale au facutu unu legamentu in numele comunelor, asociate, si facura asia de bine, dupa cum vomu vedea din legamentulu, ce urmeaza mai in diosu, ca -si usurpara apoi tota drepturile intregelor comune asociate asia, incatu comunele n'au de a dice si participa absolutu nimica, ca representatiunile seversiesc tota afacerile privitorie la scola. Asta era starea lucurilor pana la introducerea statutului organicu.

Dupa intarirea si publicarea statutului organicu lucururile s'au schimbatu, ca-ce acuma afacerile scolare si fundationale se conducu, reguléza si administréza de trei factori subordinati unulu altui'a. Acesteia trei factori suntu sinodulu scolaru, comitetulu scolaru si epitropia scolaria. Fiascere dintr'acesti trei factori -si are normata si precisata sfer'a sa de activitate prin statutul organicu.

Representatiunile nostre besericesci adica comitetele parochiale, vedienduse reduse prin statutul organicu la pusetiunea loru cea adeverata si vedienduse restrinse in cerculu loru de activitate de mai inainte, cu tota, ca densele suntu alese pre cale sinodala si ar' fi trebuitu se fia cu respectu catra institutiunile aceleia, dupa care s'au alesu si dupa care li s'au concrediutu conducerea afacerilor scolare si fundationale, se adresara catra senatulu scolaru cu o petitiune, prin care cerura, ca pe basea legamentului se le concéda si in anul acesta a nu observa prescriptele statutului organicu la alegere de profesori. Senatulu scolaru archidiecesanu indata asculata cererea a 16 membri ai comitetelor parochiale asociate si tramite ordinatiunea de mai la vale. Senatulu scolaru avea strinsa datorintia a indreptata pe comitetele parochiale la neviolabil'a padire si la strict'a urmare a statutului organicu; era nu se calce statutulu prin octroari, necrestandu intru nimica statutulu organicu.

Dar' se producemu legamentulu, care l'au inchiatu comun'a St. Nicolae cu comun'a St. Adormire, pentrucă din stipulatiunile acelui se pota dejudeca parintii congresului, a corpului competente, incatu suntu in dreptu comitetele parochiale a-si usurpa drepturile aceleia, care dupa statutulu organicu competu sinodului scolaru.

Eta legamentulu cestionat, pe care poate se lu dejudece fiascere-care omu sine ira et studio si se o spuna sinceru, deca nu face imposibila constitutiunea nostra cea democratica in partile sale fundamentale, ca altereza principiu fratietai si e-

galitatei, care suntu principiile fundamentale ale democratismului crestinescu si in locul acestui principiu salutaru se intemeieaza unu principiu aristocratic si plutocraticu:

„LEGAMENTU,

prin care subscrisele doua comune si respective reprezentantiele besericesci romane de religiunea resaritena dreptu-credintiosa din Brasovu, se indatora si se lega intre sine in solidum, atatu pentru vremea de acum, catu si pentru totu viitorulu din neamu in neamu, ca se didesca incaperei pentru scole nationale romane centrale de religiunea dreptu-credintiosa resaritena din Brasovu, si totu odata se ingrigesa nu numai pentru tienerea loru in stare buna, ci si pentru necurmat'a adaugere si crescere a acelorasi scole, atatu in privint'a spirituala, catu si materiala.

Acesta este scopulu legamentului, era temeiurile pe care, si conditiunile cu care neamu propusu cu ajutoriulu lui Dumnedieu tare si vertosu ca se lu ajungemu, suntu urmatoriele:

I. Comuna besericăsca dela St. Nicolae din suburbii romanescu si comun'a besericăsca din lainsrul cetatii dela Adormire in privint'a besericăsca si in ori care alta privintia neatarnatorie un'a de alt'a, la tréb'a si insarcinarea inse de a didi aici numitele scole, de ale tiené si administra pentru tota vénurile, se socotescu pe sine de a astazi in colo ca un'a si singura comună astfelu, incatu acesta sarcina a tienerei scolelor sale se aiba dreptulu si datorint'a de a o purta cu puterile si sfaturile totudéun'a impreunate si nici odata desbinute, cum si fara a fi ertata macaru umbra de antaietate seu prerogativa a uneia asupra alteia, ci se voru socoti amendoue ca unele, care impreunate intr'unu scopu si la unu locu servindu comunelor besericelor ortodoxe si natiunei, implineștu porunc'a Apostolului: „de a fi tuturor tóte“. Indatoranduse aceste doua comune si respective reprezentantiele loru spre susu atinsulu scopu si solidaritate, -si renoiescu prin acesta si otaririle loru din 18, 19 si 21 Novembre 1844 facute sub Nr. protoc. 68, 69, 70, 71 si 72, cum si contractul seu legamintea din Octobre 1850, primindu intru tota si provocanduse la inviolele facute sub aceste daturi intre aceste doua comune si respective reprezentantii. — Deci

II. Scol'a are se remana in veci nationala confesionala, nefindu nici odata ertatu a imbraca altu caracteru seu natura, decatu ce se cuprinde in numirea ei de susu. — Aceasta o intielegemu asia: ca didirea acestoru scole si fondurile ce i se voru aduna, trebuie se fia si se remana numai proprietate a romanilor de religiunea resaritena dreptu-credintiosa sub blastemu si afurisania, tocmai si profesorii se se aléga si se se denumește numai din sinulu natiunei romane de religiunea resaritena dreptu-credintiosa, precum se cere chiaru si in instructiunea besericiei dela St. Nicolae din an. 1843.

III. Scolele acestea nationale romane centrale de religiunea resaritena dreptu-credintiosa din Brasovu se didescu, se insestreaza si se fundéza din colecte seu daruri, ce se aduna dela binefacatori din sinulu natiunei romane, prin urmare ele au se fia deschise pentru toti fii romanilor cati ar' trage la densele; cu aceasta inse nici odata nu se socotescu inchise pentru alte natiuni si confesiuni. — Inse

IV. Pentru a aceste doua comune si respective reprezentantie au fundat mare parte, au intreprinsu si au luatua asupra si acesta sarcina de a intemeia si administra aceste scole, -si si pastréza dreptulu deplinu de ale sustiné pentru toti vecii sub nemidiulocit'a si neatarnat'a loru carma si administratiune, fara a suferi nici unu felu de amestecu strainu, decatu numai suprem'a inspectiune a monarhului si a guvernului seu.

De aici urmeaza, ca comunele prin reprezentantii si inspectorii seu eforii sei -si voru alege si -si voru denumi pururea profesorii, atatu in puterea acestui legamentu, catu si intru intielesulu organisatiunei ministeriale seu guberniale din 1849, care tiene, ca profesorii se fia alesi si denumiti de catra aceia, cari ii si platesc. — Totu de aici urmeaza, ca si acum in presentu voru intreprinde cladirea scolelor cu modulu si midiulcele, care voru afa densele mai priintiose. — Dar'

V. Noura didire a scolelor nationale romane centrale de legea dreptu-credintiosa resaritena neaparatu trebuintioasa, din pricina totali lipse a unor incaperi scolastice, se va intreprinde asia:

Representantiele amendoua in corpore voru intigri, ca se se adune capitalu de bani, cum si materialele cerute pentru redicarea unei didiri scola-

stice; totu ele voru incheie si voru subscrie contracturi si invioeli cu toti maiestrii, cati se ceru la indeplinirea cladirei, cum si alti ajutatori; — era platile se voru face prin unu casieriu anumit, si totu chartiele privitorie la plati voru fi contrasemnate si de catra unu secretariu, care apoi va avea insarcinarea de ale petrece pe tota la catastifele cerute; se intielege inse de sine, ca casieriu si secretariulu in acesta aloru calitate nu voru luta asupra si catra contractii nici unu felu de datorinta personala de a plati, ci platile se voru face de catra casieriu numai din sumele ce se voru da la man'a densului, pentru care este responsabilu cu socotela curata catra reprezentantie, era adeverat'a responsabilitate a implinirei conditiunilor legate in contracturi cade asupra corpului ambelor reprezentantie de 26 insi, cum si totuodata asupra tuturor acelora, cari s'au indatorat prin subscrieriile loru, ca voru numera o suma decesare pentru cladirea scolelor, pe suma cu care s'au indatorat, er' mai multu nu. — Deci remane la datorint'a si intielegintea ambelor reprezentantie, ca se incheie contracte astfelu, incatu se le stie in voia a margini infinitarea planului architectonic al cladirei dupa mesur'a puterilor banesci si materiale cate le voru veni la mana. (Va urma.)

Suveniri dela adunarea generale a Asociatiunel trans. rom.

Unu ciclu de articlui privitor la decurgerea adunarei generale a Asociatiunel trans. romane din Naseudu avura ospitalitate in pretiuitele colone ale veterenai nostre Gazeta. Credu, ca nu voiu abusa de patientia amatilor cetitori, deca voiu mai sacrificia cateva consideratiuni acestui actu maretii, deca in ante de a ne desparti de elu se mai aruncam una privire ecaminatioria, ca incatu ni a satisfactu asteptarilor, se analisam pre catu au implinitu acesta adunare dorintele publicului romani.

Adunarea acesta a fostu una din cele mai serbatoresci. Intraga diurnalistic'a ne intaresce aceasta asertiune. Resultatele ei au fostu in multe privinti pre catu de imbucuratioria pre atatu de suprindietoria. Naseudenii au escelat cu asta ocazie nu numai cu frumosale pregatiri si enormele loru spese — pentru una primire a ospetilor catu se pote de buna si calduras — cea ce au trecutu chiaru preste asteptare; — dara manifestulu caldurei si iubirei loru nutritorie catra Asociatiune si scopurile ei au culminat preste tota. — Mai ca nici unu tienutu nu au depusu acelle mari sacrificia pre altariulu culturei nationale, ca acestu districtu. Districtulu Naseudenului au inaugurat fondulu Asociatiunei cu una suma aproape de **7000 fl.** v. a.; una suma destulu de considerabila cu deosebire, deca consideram starea acestui tienutu montenescu. Acesta suma frumos este de a se multumi atatu starintieci intregei intelligentia, catu energiei dlui capitani supremu A. Bohatielu si cu deosebire a dlor judi cercuali Isipu, Marianu, Hontila si Rusu si dlor prof. M. Popu si I. Malaiu, cari au amblatu din comuna in comuna, indemnandule spre a se face membre fundatiorie seu ordinarie pre vietia.

Éta la ce ne aduce vointia tare, ambiunea nobila, caritatea catra natiune si patria si iubirea de progresu si cultura!

Aceste virtuti frumos voru prinde radecini in pepturile romanilor. Acestu spiritu de sacrificiu va sierbi de modelu la totu ce e nobilu, la totu ce e sacru si nationalu, se va incarnificá in animele romane. Dá, romanii trebuie se nobilizeze acestu sacru sentimentu, ei trebuie se adore cultulu sacrificiului, ca-ce numai acele au vietia neperitorie in cartea venitoriului, numai acele natiuni au dreptulu de a aspira la unu venitoru mare si gloriosu, la splendori si marire, care se inchina cu veneratiune si pietate la altariulu acelui cultu divinu. — Numai la radiale unui astfelu de cultu se voru pota desvoltá si mladitiale din stirpe lui Traianu in arborii adumbratori pentru romanismu si marea lui destinatie.

Déra nu numai aceste suntu de insemnatate pentru adunarea generale din Nasendu. Publiculu participantu, credu, ca se va fi interesat multu de a cunoscce mai in detaliu acestu cuibul al romanismului, si nu fara cuventu, ca-ce districtulu Naseudenului nu numai prin romanticitatea tienutului seu celu mai purificat de ori ce elementu strainu, dar' prin abundanti'a frumoselor sale suveniri din trecutu, prin multimea meritelor sale adusa pre altariulu istoriei nationale, a culturei si literaturei

romane — ne oferesce unu spectru din cele mai frumosa, in care se polariseaza vertutea si inmortalitatea romanului.

In ante de a trece la cele promise, fia-ne permisul a ne aruncă privirea pre unu momentu in panoram'a trecutului acestui districtu, a frunziori unele pagine din istoria lui.

Naseudulu, de si capital'a districtului, e unu orasie micutiu abia preste $2\frac{1}{2}$ mii locitorii. Cu toté acestea occupa un'a din cele mai frumose pagine a istoriei nationale, este unu alu doile Blasius, alu doile foculariu alu romanismului din Transilvania.

Scolele dela Naseudu dela infintiarea loru 1784 au respandit lumina, au ajutat a imprastia intunereculu, in care era adencita car'a nostra na-tiune. Institutulu naseudenu au crescutu si transisul prin toté anghiurile patriei apostoli, cari se propoveduiesca evangeliul renascerei romanismului, au produsul pre unu Marianu, Pang'a, Georgiti'a, Ursu, s. a. s. a. Din 1859 au sustinutu in decursu de 10 ani una preparandia de modelu, de unde au transisul in totu anulu in toté partile una comuna frumosa de invetatori bravi. Dar' Naseudulu va produce si pre venitoriu bravi ministrii ai romanismului, ca-ci nobilulu spiritu de sacrificare, iubirea si alipirea catra patria, natiune si venitoriu seu, la desfintiarea II. regim. romanu de granitia, indemna pre acesti fi bravi a-si sacrificata paralele castigate pana atunci cu atata sudore si pastrate cu scumpete precum si o parte frumosa de veniturile sale anuale, numai pentru scopuri nobile, pentru ajutorarea si crescerea generatiunilor venitorie, cu unu cuventu pentru promovarea culturei si literaturii nationale, pentru inaintarea tenerimei pre toté calile: industriali, comerciali si scientifice. In anulu cur. se completeaza in Naseudu unu gimnasiu romanesco, care cu radiale sale va contribui multu la total'a nimicire a intunerecului de pre orisonului pamantului romanescu, la renascerea si fortificarea marului nostru venitoriu. Ma Naseudulu poate nu preste multu va ave in sinulu seu una scola pentru scientie reale si unu convictu de crescere. — Naseudulu sustiene pre la diferite universitatii unu contingent de teneri cu stipendiu bunisori, asemenea vreo 40 de teneri pre la diferte maestrii. — Aceste floricele de pre campulu culturei si alu progresului.

Meritele si virtutile nobile ale acestor bravi copii de munte inse nu se marginesc numai la atat'a. Asiu trece poate preste marginele ce ni le-am propusul pentru acestu articlu vrendu a spune, de si in trasure scurte, unele pagine din istoria militaria a acestui regimentu nationale. — Dece in se ni ar' fi ertatu a rumpe cateva din floricele ce compunu cunun'a vertutilor sale militarie amu aminti: Limburgulu, Ared'a, Arcole si Rivoli in batalieele cu Napoleon Bonaparte, Giurgiulu, Trop-pau si altele cu turculu si prusulu. Acesti suntu rubinii din diadem'a trecutului loru, totu atati martori neperitori de eroismu, tenacitate, fortitudine si perseverantia. Apoi cine nu -si va aduce aminte de departe despre dificultatile, er' de alta parte despre bravura, cu care se lupta primulu batalionu in 1848? Cine nu -si va aduce aminte de Cus-driora, Pest'a, Segedinu, Oradea mare, Clusiu etc. unde acesti fi ai lui Marte sub conducerea lui Urbanu au glorificatu armele si numele romanului? Cine nu -si aduce aminte de canteculu poporului:

Pre intre tieri pr'in amendou*)
Faci Urbanu poduri noue
Dar' pre podulu d'ainante
Merge Urbanu celu cu mente
Er' pre podulu din midiulocu
Merge Ianculu cu norocu
Er' pre podulu d'napoi
Merge Cosiutu cu vreo doi
Cu vreo doi cu vreo postata
Ddui santulu se lu bata. —

Una medalia de auru dela imper. Franciscu Iosifu I. cu inscriptiunea: „Pentru perseverantia statonica jurata in an. 1848“, in acel an fatalu, in care mai toté poporale au fostu necredintiose tronului, — decoréza pepturile acelor militari bravi. Totu acestu batalionu capatá in an. 1763 dela Iosifu II. pre flamur'a sa inscriptiunea „Virtus romana rediiva“.

Au nu suntu aceste nescari monumente frumosa, carora trebuie se se plece si se le apretiuiesca totu romanulu? . . .

Amu espusu aceste pre scurtu, credindu a fi de interesu pentru stimatii cetitori. (Va urmá.)

Adunarea pentru infintiarea teatrului romanu de dincóce de Carpati

avu prim'a siedintia in 4 Octobre in Dev'a, deschisa prin d. Dr. Iosifu Hodosiu, care fù si alesu de presiedinte adunarei, la care luà parte si veteranulu erou si cav. Simeone Balintu, Nicola, Moldovanu, si a. si a. si a.

D. Iosifu Vulcanu, ca secretariu alu comitetului de cinci, citi reportul comitetului in cuprinsul urmatoriu:

Reportul comitetului de cinci.

Onorabila adunare!

Intelligentia romana, concentrata érn'a trecuta la Bud'a-Pest'a, afandu de manifestatiunile ivite din mai multe parti in favorulu infintiarei unui teatru nationalu: a crediutu a imprimi una detorintia nationala, consultanduse despre regularea si conducea provisoria a projectatei idee de mare importanta.

In acesta cestiune, ea s'a intrunitu de doua ori, si, dupace a decisu a luá initiativa pentru realizare, a votat unu programu preparativu pentru acestu scopu.

Numita intelligentia romana, condusa de firm'a convingere, ca ideele si principiele salutarie numai prin insociri -si potu garantata realizarea stabila si sigura: a cugetat, ca va asta consentientul tuturor a candu, pentru realizarea ideei susu amintite, a adoptat modalitatea insocirei, adica a formarei unei societati.

Astfelui, ide'a fundamentala in acelu programu preparativu este a se forma una societate pentru crearea unui fondu, din care apoi mai tardi se se pota infintia doritulu teatru nationalu.

Spre a se face pregatirile necesarie pentru formarea acelei societati, ea a esmisu unu comitetu de cinci membri, in persoanele dloru V. Babesiu, Iosifu Hodosiu, Potru Mihali, Alecs. Mocioni si Ios. Vulcanu.

Acestu comitetu fù insarcinat:

a) a emite unu apelu catra publiculu romanu, pentru a explicata mai pre largu intențiunea acestei intreprinderi;

b) a primi interimalu ofertele si contribuirile pentru scopulu indicatu;

c) a elabora unu projectu de statute pentru acea societate, a lu publica in diuarie si a convoca una adunare generala la Dev'a, ca intr'unu centru, pentru a desbate projectulu de statute si a constitui societatea.

Relativ la insarcinarea prima, comitetulu a respunsu prin apelulu seu catra publiculu romanu, datu la Pest'a in 17 Aprile si publicat in tota diuarie romane ciscarpaticine.

Incotu pentru insarcinarea a doua, comitetulu vine a pune la vederea onorabilei adunari registrulu de oferte si contribuiri, — din care se va vedea, ca pana in diu'a de astazi suntu 3070 fl. oferte si, afara de acestea, bani incassati 597 fl. 42 cr., cari s'au depusu in cass'a de depuneru din Pest'a pentru fructificare, alaturandu totuodata si adevertintele despre acesta procedura.

Si, in urma, la insarcinarea a treia, comitetulu a satisfacutu, elaborandu projectulu de statute si publicandulu in diuarie romane; elu porta datu Pest'a 6 Iuliu 1870. Totu in conformitate cu programul preparativu, comitetulu si propriamente presiedintele seu, in trei lune dupa publicarea acelor statute, a convocat adunarea presenta. Si acum, vine a imprimi ultima sa detorintia, asternendu projectulu seu apreciarei acestei adunari. Comitetulu vine a da unele explicari relative la principiile desvoltate intr'ensulu.

Principiul fundamentalu, de care fù condusul comitetulu la redactarea acestoru statute, este, a usiurá catu mai grabnic'a infintare a fondului pentru scopulu propusu.

Pentru ecsecutarea acestui principiu, projectulu propune infintiarea unui comitetu centralu de 7 membri, care va fi insarcinat a conduce societatea si a iugrigi de tota midiulocale posibile pentru adventarea si inaintarea scopurilor sale, tienendu in fiacare anu una siedintia.

Acestu comitetu va fi supusu controlui adunarei generale, care se va tine in fiacare luna una data.

Purcedindu din principiul susu amintit, comitetulu a crediutu a luá in vedere si impreguirea, ca orice intreprindere cu atatu este mai bine garantata, cu catu ea are mai multi partinitori; deci a prevedutu in projectulu seu de statute, ca adunarile generali ale societatii se fia ambulante, ca astfelui, in fiacare anu, societatea se se pota intari cu membri noi.

Comitetulu a crediutu a fi cu scopu a asigurá inca si mai bine inmultirea membrilor societatii prin formarea de cubcomitete, prin cari societatea va ave se se latiesca in cele mai indepartate locuri; a prevedutu deci in statute si acésta imprejurare.

Incotu pentru resedinti'a comitetului centralu, projectulu defige Pest'a, ca-ci, avendu in vedere numerulu intelligentiei nostre concentrata acolo din mai multe parti ale provinciilor romane, comitetulu a cugetat, ca acestu orasul va fi celu mai potrivitul locu pentru asemenea scopu.

Celealte despusestiuni specificate in projectu, motivanduse de sine inse-si, comitetulu n'a aflatu de trebuinta a le motivá mai pre largu.

Deci, comitetulu vine in totu respectul a recomandá projectulu seu de statute atentiuine dyostre, si ve roga a lu primi.

Si cu aceste comitetulu alesu de intelligentia romana din Bud'a-Pest'a, terminandu-si insarcinările ce a luat asupra-si, vine a pune la dispositiunea onorabilei adunari tota actele sale, rogand'o a luá measurele ulterioare, ce se voru asta necesarie pentru garantarea succesului dorit.

Dev'a 4 Octobre 1870.

Iosifu Vulcanu,
secretariu."

Se alese apoi o comisiune statutaria din dd.: Petru Draghiciu, Isaia Moldovanu si d. prot. Ioane Papu pentru inscrierea contribuirilor. Apoi d. Vulcanu tieni un discursu despre necesitatea teatrului si cu deosebire la romani, intreruptu de multe aplause.

D. Hodosiu cu altu discursu de oratoria cunoscuta fermecă animele tuturor ascultatorilor, cari ei sorbieau vocele in profundulu peptului loru. La 2 ore banchetu in cas'a d. vice-comite Georgiu Ciaclanu, unde se redicara toaste, pentru prosperitate si inflorirea natiunei romane, pentru invincerea fratilor nostri francesi scl. Ser'a se arangia concertu.

AUSTRO-UNGARI'A. Amanarea sied. senatului imperiala pana in 7 Nov., rescriptulu imperiale, care se tramise dietei din Prag'a ca respunsu la adresa si care apromite autonomia boema si in-coronarea, pe basea sanctiunei pragmatice, numai se tramita dupa noua stare a lucrurilor la senatulu imperiala, neinvoirea dietei cechi a tramite la se-natul, si pretenderea perfectei autonomie, cum o are si Ungari'a, escrierea alegierilor directe in Boem'a. Conferirea republicanului Thiers sositu din Petersburg in Vien'a cu imperatulu, Beust, Potocky, Taaffe, Andrassy fara succesu, de unde se duce la Florentia, demisiunea min. de resbelu Khun din causa, ca s'a concessu fara scirea lui, ca fiacarui batalionu de honvedi maghiari se se dè cate una mitalesa, care o voru primi din fabric'a lui Georgiu Siegel cu pretiu de 2800 fl. una, pentru care i s'a datu anticipative 72.000 fl. din cass'a statului, uimirea dualistilor maghiari de succesele resbelului presentu si frica ca se va intorci aceeasi varga si catra paradisulu loru, impingandu Prusi'a Germania pana la marea negra, ca-ce Dunarea o pretindu de vécuri, ca e apa germana; readunarea delegatiilor in Pest'a pe 21 Nov., aceste suntu tota noutatile, care merita a fi inregistrate. —

Caus'a Boemiei a intrat in intr'unu stadiu nou. Diet'a boema dede ad. rescriptulu imperatescu la comisiunea dietale spre a refera despre elu, comisiunea facu propunerea in siedinti'a dietei din 5 Oct., ca se se respunda la rescriptu cu o noua adresa, cumca nu voru alege la senatulu imperiala. Maioritatea dietei primi acésta propunere si adresa respondietoria la rescriptulu imp., care le apromite incoronarea ca rege alu Boemiei provocandu se aléga numai la senatulu imperiala. Asia gubernatorulu Boemiei princ. Mensdorff vediendu acésta a amanatu diet'a. Urmarea fu, ca cu patent'a imperatésca se escrisera pe 3, 6, 7 Novembre alegierile directe la senatul imp. Boemii vreu se aléga si acum nationali, cari apoi inse se nu calce pragurile senat. imp. si atunci amanarea deschiderei lui, pana candu va fi representata si Boem'a in elu, s'a facut numai indesertu. Prin urmare invoiéla totu nu o voru poté maiestri dualistii, pana candu nu voru sparge ei insii cuibulu suprematiei loru preste alte provincie si popora.

In loculu presedintilor provinciali demisio-

*) Ungari'a si Transilvania.

nati din caus'a votarei la amanarea senatului imp. se denumira alti noi: in Tirolu conte de Lodron Laterano, numai in Moravi'a inca nu. Pentru Bucovina se denumi fostulu capitanu de cercu in Goriti'a, br. Felix Pino de Friedenthal de presiedinte alu tierei.

Reapucarea opului definitivei regulari a unificarii Germaniei de sudu din partea Prusiei scote Austriei peri albi; — si pe Ungari'a o taia in partite si mai sfasiate, cari porta acum frica de Prusia, ca va inghiti dupa Austria si pe Ungari'a loru, si le pare reu, ca a remasu Francia isolata; dar' partit'a lui Jokay -si bate jocu in „Hon“ de deakisti intrebandui, ca ce voru facia cu Francia? se pledeze pentru ea, ca sei scape vreo cateva forturi si se pericliteze Ungari'a? Pentru care Francia se se intrepuna? Pentru a prinsului din Wilhelmshöhe, or' alui Favre, or' cea orleaniana cu alianta rusa, or' cea comunistica? Si provoca pe Andrássy se linistésca animele prin unu comunicatu. Jokay vre pote confederatiunea danubiana, dar' fara Francia cum se pote si cugeta asia ceva? Eca ca confusiunea in laintru — in locu de a se chiarifica, acum incepe a se involta.

Gen. Türr catra unu barbatu de statu englesu scrie din Pallonza 19 Sept. unu ce studiatu. Elu condamna pe fostii amici ai Franciei, ca au parasit'o, ca voru veni ér' in strintoria cei ce adi nici diplomaticesce macaru nu s'au intrepusu pentru ea; ei ér' voru confugi in diu'a pericolui mai antanu la Francia, care marinimósa totu ea va fi cea d'antania, care va aderá si va audi vocea ce va striga ajutoriu. — Francia sufera pentru erorile sale. Ea credea, ca avutiele tierei ei da putere; inse bogati'a n'a scapatu nici odata pe nici o natu de periculu, ci numai **arma**. Asia dise odiniora Solon catra Cresu: „nu te poti tu scapa prin auru, ci numai prin feru, ca-ce de se va sculá unu dusmanu, care are mai multu feru decatu tene, va veni si -ti va lua aurulu.“

Türr lauda organisarea militaria prusiana, unde fiacare se scia manui arm'a, cum se introduce si in Ungari'a, dar' apoi fiacare oficiru fia de armata fia de resvera séu de aperotoriu (honvedu) trebuie se studieze bine geografia si topografia si apoi cu numerulu multu cumpantorius victori'a e sigura in contra veri carei armate mai pucine, fia catu de alesa. Asia a invinsu astadi pangermanismulu, dar' elu inca n'a astazi in contrai adi pe panlatinismu si déca acesta e slabu séu destulu de necircumspectu, incatu nu-si vede pericolulu amenintiatoriu, Germania se caute numai la panslavismu, care -si ascute sabi'a si acela cu numeru precumpantorius alu milionelor cu o lovitura pote calca totu germanismulu. In fine provoca pe barbatulu de statu englesu se lucre a se formá unu senatn europena, ca unu judeciu amphiionicu, care se descurce cerete regimeloru, nesuferindule a confugi indata la arme. Türr a lucratu multu pana ce s'a introdusu si in Ungari'a sistem'a militaria prusiana, care se pote furisá cate o victoria cu preponderanti'a multime. — Ce dicu vecinii la acesta? —

(Nerone nu se multiamesce cu protectiunea poterilor 7, ci confuge la imbracosiarea ariciului! —)

Cronica esterna.

ROMANIA. Bucuresci 13 Oct. In 11 9 batalione de infanteria si cinci escadrone cavaleria si 6 baterii din reg. 2 de artleria din garnison'a avura o manovra mare sub comand'a In. S. Domnitorului. Campi'a dela Colentin'a, unde se afla unu numeru mare de publicu spectatoru, era locul adunarei despartimentelor, 4 ore tienu manevra si fini cu defilarea. — Nu se aude inca nemica despre adunarea camerelor, care e dorint'a generale.

„Monitorulu“ nu esii, pe catu vedemu, cu demintirea scirei despre intențiunile Rusiei de a relua partea Besarabiei, ignorandu tractatulu de Parisu 1856 cu tóte, ca pe la Galati era latita faim'a, ca regimele romanu ar' fi fostu si avisatu a-si retrage autoritatatile sale din acea parte —

Comerciulu stagneza forte la Dunare si pregatirile turcesci cu armarea inspira ingrijiri locuitorilor.

Consulatulu gen. alu Franciei e autorisatu a organiza trupe guerilice din suditii ei in Orientu, caroru se voru alatura multi consangeni. —

Bol'a de vite a incetatu petutindenea in Romania, dupa aratarile oficiose. —

planulu acestei machine a fostu supusu dlui Trochu. Gubernatorele Parisului dede ordine imediatu se fia incercata; incercarea se facu de curendu si putem afirmá, ca a fostu satisfactoria.

Conducerea acestei mitralese e pucinu lucru pe langa acea de sistemulu puscei Chassepot.

Inventatorele e insarcinatu se fabrica două sute in optu dile. —

Schwarze & Barth

piat'a Nr. 16

cu cunoscuta soliditate pre-

stéza

totu felulu de imbracaminte

de cavaleri

si oferu onoratului publicu una mare cantitate pe alesu de cele mai rare matierie de surtuce-rocuri-gi

letice cu pretiul celu mai

moderatu. 2

Novissimu. Tocma la inchiare primumu pre trista scire, ca d. profes. **Vas. Orlanu**, onoreea colegilor sei de aici a reposatu astadi! Ce dauna! —

Fot'a francesa ér' aparn in Helgoland si se porta frica de reinoarea blocadei in nordu. Republica nu glumesce. —

Londra 12 Oct. „Times“ reportéza, ca prusianii au incendiato 20 de sate si au impuscatu 150 de tierani francesi! pentru ca luara lupta dupa oreliste! Óre pana candu va merge totu asia!

— (O noua mitalesa.) In diu'a de 13 Septembre, dice „Figaro“, o noua mitalesa a fostu incercata in poligonul Vincennes.

Acesta unealta e aderinte de o mica machina de puterea unui calu, care arunca glontiul.

Asia dat' nu mai trebuie prafu, nu mai trebuie cartusie, si nu e nici o detonatiune.

Numai decatu se vedu numerosele avantaje ale acestei inventiuni.

Noua mitalesa neincalzinduse nici odata, poate aruncá o cantitate infinita de projectile, fiindu ca nu mai e nevoia, spre a se imulti numerulu dataturelor, decatu de a se mari puterea machinei cu vaporii.

O mitalesa de putere de trei cai ar' putea aruncá două sute glontie pe secunda si se dè fara intrerupere.

Acesta mitalesa nu trebuie se fia incarcata. Unu recipientu primește projectilele, care suntu aruncate cu lopat'a si incolo machin'a indeplinește cele alte functiuni.

Nu suntu mai multu de diece dile de candu.

CURSURIILE

la bursa in 14 Oct. 1870 sta asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl 94	cr. v. a.
Napoleoni	—	—	9 "	89 1/2 "
Augsburg	—	—	122 "	"
London	—	—	124 "	"
Imprumutul naționalu	—	—	65 "	85 "
Obligatiile metalice vecchi de 5%	—	—	56 "	50 "
Obligatiile rurale ungare	—	—	77 "	50 "
" " temesiane	—	—	76 "	50 "
" " transilvane	—	—	75 "	"
" " croato-slav.	—	—	79 "	"
Actionile bancii	—	—	708 "	"
" creditului	—	—	253 "	50 "

INSTITUTULU de pensiune generalu din Brasovu,

dupa computulu manipulatiunei din urma posede considerabilulu capitalu de

724.712 fl. 71 cr. m. a.,

care e asiediatu cu securitate pupilaria si e proprietate singuru numai a membrilor lui.

Pana in finea anului 1869 se platira din institutu că pensiuni **168.413 fl. 60 cr. m. a.**

Dreptulu la un'a pensiune intréga simpla din institutulu acesta se castiga prin contribuiri anuali neintrerupte de cate 12 fl. 60 cr., in restempu de 17 ani, care dreptu prin alte prestatii de 17 ani, adica prin prestatii de mai multe contribuiri se poate inmulti si indeeci; dar' si cei mai seraciuti -si potu asigura pensiuni partiale prin una séu mai multe contribuiri de cate 1 fl. 26 cr.

In anulu alu 18 dupa anulu de intrare se incepe primirea pensiunei. Pensioane prima si la membrii cei mai tineri e cu multu mai decatu un'a contribuire anuala, la membri mai betani totusi pensiunea trece si preste sum'a incincta a contribuirei anuale si cresc din anu in anu totu mai multu.

Cine a pasit u preste anulu 48 alu vietiei, trebuie se presteze adausulu betranetiei, la prim'a intrare, pentru atati ani, cu cati ani au pasit u preste anulu 48 alu vietiei, intra inse si la tragerea pensiunei cu atati ani mai degraba.

Folosele ce le da institutulu acesta suntu atatu de invederate, incatu trebuie se tragemu atentiuia fiacarui, care vré a ingrigi de viitorul seu, séu a loru sei, intr'unu modu inlesnitiosu, cumca declaratiunile a intrá pentru anulu acesta se potu primi **numai pana la finea lui Octobre** in cancelari'a directiunei, in Brasovu, tergulu cailoru Nr. 35, séu la dd. agenti ai acestui institutu; mai tragemu luarea aminte a membrilor, cari nu si-au solvit u in laintru contingentele sale anuale, că se si solveze contribuirile pana la terminulu acesta, pentru la din contra numai siesi voru avé a imputá intrarea mai tardia in perceptiunea pensiunei, care trebuie necesamente se urmeze din nepunctual'a depurare a contribuirilor.

In fine membrii aceia ai institutului, cari in anulu 1869 au solvit u contribuirea anuala a 17. se provoca, că se-si dè côlele loru de cuitare directiunei acestia fara intardiare, séu nemidiulocitu, séu print'r'unulu din domnii agenti, pentrucá se se poate provedé inca de pe acum cu asecurarea pensiunei si pentrucá se se incungiure vreo intardiare a esolvirei pensiunei in lun'a lui Ianuariu 1870.

Statutele se potu vedé atatu la cancelari'a directiunei, catu si la domnii agenti ai acestui institutu, unde se voru dà si esplicari dorite cu tota placerea si parabilitatea.

Directiunea

institutului generalu brasoveanu de pensiune.

Acestu institutu de pensiune redicatu de sasii brasoveni ne potu atrage a face asemenea pentru asecurarea filor si rudinelor cu usiuratate pe lunga contribuirea contingentului anuale, candu tuturor calea deschisa. —